חלק פרק אחד עשר סנהדרין צז.

מסורת הש"ס

אם סוכת דוד הנופלת. מלכות דוד שנפלה להכי קרי משיח בר נפלי: **עד שהראשונה פקודה.** עד שלא כלתה לרה ראשונה שניה ממהרת לבא. פקודה כמו לא נפקד (במדבר לא): **שבוע.** שמיטה: **והמטרתי על עיר אחת.** שיהא מעט מטר ויהא רעב במקום זה: **חיי רעב.** רעב מעט שלא יהא שובע בשום מקום: **משתכחת מלומדיה.** מתוך שאין להם מה ללמוד: **כשתים קולות.** יעלו קולות שבן דוד בא. ל"א קולות מתקיעת שופר שנאמר יתקע בשופר גדול (ישעיה כז): **מלחמות.** בין עובדי כוכבים לישראל: **דהוה הכי.** שנה אחת רעב שנה אחת שובע ואעפ"כ לא בא בן דוד: **כשתים קולות מי סוה.** כלום יעלו קולות שבן דוד בא: **ועוד כסדרן מי סוה.** כלומר אלו הלרות דקתני הכא כסדרן לא אתכרמו כשבוע אחד אבל כי אתכרמו אמי משיח: **אשר חרפו אויביך ה' אשר חרפו עקבות משיחך.** לא אתפרש האי קרא למאי איכתיב הכא דהא לא קא דרש ביה מידי ונראה למורי שבן נכתב בספרים אחלה כמו ששנינו בפ' אחרון דסוטה (דף מט:) בעקבות המשיח חוצפא יסגא וכתבו פירוש זה על בעקבות שהוא לשון סוף כמו אשר חרפו עקבות משיחך: **כיס הועד.** מקום שתלמידי חכמים מתוועדין שם ללמוד תורה: ה"ג **והגבלן.** מקום שמנו כך ישתומה: **ואנשי הגבול.** אנשי גבול ארץ ישראל. ל"א אנשי גזית סנהדרין: **כפני כלב.** דדמיין ממש לכלב מ"ר. ל"א כפני הכלב שלא יתביישו זה מזה: **משתולל על הבריות.** כל העולם אומרין עליו שוטה הוא. היינו משתולל לשון שעות כמו מוליך יועצים שולל (איוב יב): **ליכא קושטא בעלמא.** אין אדם בעולם שידבר אמת תמיד: **אמר לי ההוא מרבנן דאי הוו יהבי ליה כל חללי דעלמא לא משני בדבוריה.** לשקר ואישתעי לי הכי זימנא חדא אקלעי לההוא ערפא אבבא. שהיתה שואלת אותה: **לאו אורח ארעא.** לומר היכן היא הואיל וחייבה ריבה: ה"ג **נערים ילבינו פני זקנים.** כלומר יחרפו ויבייש אותם: **וזקנים יעמדו בפני הנערים.** לכבדם והיינו דאמרינן (בסוטה ד' מט:) בעקבות המשיח חוצפא יסגא: **בן קמה באמה.** לחרפה ולביישה: **היוקר יעות.** שלא יכבדו זה את זה. יקר כבוד. ל"א היוקר יעות מכובד שבהן יהא עוותן ורמאי. מ"ר: **והגפן יתן פריו.** ואעפ"כ יהיה היין היוקר שלא יהיה ברכה בפרי עצמו. ל"א שיהיו כולן רודפין אחר היין ומשתכרין ומתייקר היין אע"פ שרוב יין בעולם: **כלו הפך לכן עסור הוא.** כשפשט הנגע בכל העור. כך כשנהפכה כל המלכות למינות תכא גאולה: **כי ידין ה' עמו.** להבין להם גאולה: **כי יראה כי אולם יד.** שאלך ומחזק ידן של מסורות ומצליחין במלשינותן: **שיסמעמו הפלמידים.** שמחזיקין ידי ישראל להחזיקן למוטב: **שפלה פרועה.** והיינו אולת יד שיהו בידיה ריקניות: **כביכול.** כאלו יכולין לומר דבר זה כלפי מעלה: **אין עוזר ואין סומך לישראל.** שיהיו שפלים למאד ואומר אין עוזר וסומך שיהיו מתיאשין מן הגאולה: **דמעסקי ביה.** לידע מתי יבא: **ועקרב.** נושך האדם פתאום: **וחד חרוב.** שאלף שנה יהיה חרוב חוץ משעת אלפים אלו דהיינו אלף שביעי: **תרי.** אלפים הוא חרב אלף שביעי ואלף שמיני: יומו של הקב"ה אלף שנה שנאמר כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור: **משמע.** ועשה חרב: **שכולו שבת.** שהעולם משמע: **הוי עלמא.** העולם כך מתקיים: **ב' אלפים היה תהו.** תחת[1] שלא ניתנה עליון תורה והיה העולם כתוהו ומאלה הראשון עד שהיה אברהם בן נ"ב שנה איכא אלפים שנה כדמוכחי קראי דכשנשלמו אלפים שנה עסק אברהם בתורה שנאמר (בראשית יב) ואת הנפש אשר עשו בחרן ומתרגמינן דשעבדו לאורייתא בחרן ואמרינן במסכת ע"ז (דף ט.) גמירי דההוא שעתא הוה אברהם בר חמשין ותרתי שנין: **ושני אלפים תורה.** מן הנפש אשר עשו בחרן עד [אלפים] שנות המשיח ארבעים[2] ושמנה שנה עד שנולד יצחק ושש שנה משנולד יצחק עד שנולד יעקב הרי ק"ח וק"ל שהיו ליעקב כשבא למצרים הרי רל"ח ולד"ו שעמדו במצרים הרי תמ"ח ומשיצאו ממצרים עד שנכנסה בית ראשון ת"פ דכתיב (מלכים א ו) ויהי בשמנים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים וגו' הרי תתקכ"ח ות"י שעמד בית ראשון כדמוכחי קראי על פי חשבון שנות המלכים וע' דגלות בבל ות"כ שעמד בית שני הרי תת"ק ותתקכ"ח הרי אלפים פחות קע"ב וקע"ב קודם השלמת ד' אלפים נחרב הבית ולסוף אותן קע"ב נשלמו שני אלפים תורה ואידי דאמר שני אלפים תוהו קאמר שני אלפים תורה ולא שתכלה תורה אחר שני אלפים. מ"ר: **ושני אלפים שנות המשיח.** שלאחר שני אלפים תורה הוה דינו שיבא משיח ותכלה הגלות[3] ויבטל השיעבוד מישראל: אבל

את סוכת דוד הנופלת א"ל הכי אמר רבי יוחנן דור שבן דוד בא בו תלמידי חכמים מתמעטים והשאר עיניהם כלות ביגון ואנחה וצרות רבות וגזרות קשות מתחדשות עד שהראשונה פקודה שניה ממהרת לבא ת"ר שבוע שבן דוד בא בו שנה ראשונה מתקיים מקרא זה [1]והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר שניה חיצי רעב משתלחים שלישית רעב גדול ומתים אנשים ונשים וטף חסידים ואנשי מעשה ותורה משתכחת מלומדיה ברביעית שובע ואינו שובע בחמישית שובע גדול ואוכלין ושותין ושמחין ותורה חוזרת ללומדיה [4]בששית קולות בשביעית מלחמות במוצאי שביעית בן דוד בא אמר רב יוסף הא כמה שביעית דהוה כן ולא אתא אמר אביי בששית קולות בשביעית מלחמות מי הוה ועוד כסדרן מי הוה [א] [2.2](אשר חרפו אויביך ה' אשר חרפו עקבות משיחך) תניא ר' יהודה אומר דור שבן דוד בא בו [2]בית הוועד יהיה לזנות והגליל יחרב והגבלן יאשם [ב] ואנשי גבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו וחכמת הסופרים תסרח ויראי חטא יאמאסו [ג] ופני הדור כפני כלב והאמת נעדרת שנאמר [3]ותהי האמת נעדרת [ד] [4](וסר מרע משתולל) מאי ותהי האמת נעדרת אמרי דבי רב מלמד שנעשית עדרים עדרים והולכת לה מאי וסר מרע משתולל אמרי דבי ר' שילא כל מי שסר מרע משתולל על הבריות אמר רבא מריש הוה אמינא ליכא קושטא בעלמא אמר לי [5]ההוא מרבנן ורב טבות שמיה ואמרי לה רב טביומי שמיה דאי הוו יהבי ליה כל חללי דעלמא לא הוה משני בדבוריה זימנא חדא איקלעי להההוא אתרא וקושטא שמיה ולא הוו משני בדיבורייהו ולא הוה מיית אינש מהתם בלא זימניה נסיבי איתתא מינהון והוו לי תרתין בנין מינה יומא חד הוה יתבא דביתהו וקא חייפא רישה אתאי שיבבתה טרפא אדשא [6]סבר לאו אורח ארעא [7]אמר לה ליתא הכא שכיבו ליה תרתין בנין אתו אינשי דאתרא לקמיה אמרו ליה מאי האי אמר להו הכי הוה מעשה א"ל במטותא מינך פוק מאתרין ולא תגרי בהו מותנא בהנך אינשי תניא ר' נהוראי אומר דור שבן דוד בא בו [8]נערים ילבינו פני זקנים וזקנים יעמדו לפני נערים [4]ובת קמה באמה וכלה בחמותה ופני הדור כפני כלב ואין הבן מתבייש מאביו תניא ר' נחמיה אומר דור שבן דוד בא בו העזות תרבה והיוקר יעות והגפן יתן פריו והיין ביוקר ונהפכה כל המלכות למינות ואין תוכחה מסייע ליה לר' יצחק דא"ר יצחק אין בן דוד בא עד שתתהפך כל המלכות למינות אמר רבא מאי קרא [5]כולו הפך לבן טהור הוא ת"ר [6]כי ידין ה' עמו [וגו'] כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב אין בן דוד בא עד שירבו המסורות ד"א עד שיתמעטו התלמידים ד"א עד שתכלה פרוטה מן הכיס ד"א עד שיתייאשו מן הגאולה שנאמר ואפס עצור ועזוב בביכול אין סומך ועוזר לישראל כי הא דר' זירא כי הוה משכח רבנן דמעסקי ביה אמר להו במטותא [7]בעינא מנייכו לא תרחקוה דתנינא ג' באין בהיסח הדעת אלו הן משיח מציאה ועקרב אמר רב קטינא [8]שית אלפי שני הוו עלמא וחד חרוב שנאמר [9]ונשגב ה' לבדו ביום ההוא אביי אמר תרי חרוב שנאמר [10]יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו תניא דרב קטינא כשם שהשביעית משמטת שנה אחת לז' שנים כך העולם משמט אלף שנים לשבעת אלפים שנה שנאמר ונשגב ה' לבדו ביום ההוא ואומר [9]מזמור שיר ליום השבת יום שכולו שבת ואומר [10]כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור [2]תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה הוי עלמא שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח ובעונותינו

תורה אור

1. וגם אֲנִי מָנַעְתִּי מִכֶּם אֶת הַגֶּשֶׁם בְּעוֹד שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים לַקָּצִיר וְהִמְטַרְתִּי עַל עִיר אַחַת וְעַל עִיר אַחַת לֹא אַמְטִיר חֶלְקָה אַחַת תִּמָּטֵר וְחֶלְקָה אֲשֶׁר לֹא תֵמָטֵר עָלֶיהָ תִיבָשׁ: עמוס ד ז
2. אֲשֶׁר חֵרְפוּ אוֹיְבֶיךָ יְיָ אֲשֶׁר חֵרְפוּ עִקְּבוֹת מְשִׁיחֶךָ: תהלים פט נב
3. וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת וְסָר מֵרָע מִשְׁתּוֹלֵל וְיָרֵא יְיָ וַיַּרְע בְּעֵינָיו כִּי אֵין מִשְׁפָּט: ישעיהו נט טו
4. כִּי בֶן מְנַבֵּל אָב בַּת קָמָה בְאִמָּהּ כַּלָּה בְּחֲמוֹתָהּ אֹיְבֵי אִישׁ אַנְשֵׁי בֵיתוֹ: מיכה ז ו
5. וְרָאָה הַכּוֹהֵן וְהִנֵּה כִּסְּתָה הַצָּרַעַת אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטִהַר אֶת הַנָּגַע כֻּלּוֹ הָפַךְ לְבָן טָהוֹר הוּא: ויקרא יג יג
6. כִּי יָדִין יְיָ עַמּוֹ וְעַל עֲבָדָיו יִתְנָחָם כִּי יִרְאֶה כִּי אָזְלַת יָד וְאֶפֶס עָצוּר וְעָזוּב: דברים לב לו
7. עֵינֵי גְבֹהוֹת אָדָם שָׁפֵל וְשַׁחַת רוּם אֲנָשִׁים וְנִשְׂגַּב יְיָ לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא: ישעיהו ב יא
8. יְחַיֵּנוּ מִיָּמִים בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יְקִימֵנוּ וְנִחְיֶה לְפָנָיו: הושע ו ב
9. וְתָרֻם כְּרְאִים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: תהלים צב יא
10. כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַּלָּיְלָה: תהלים צ ד

הגהות הגר"א

[א] גם' אשר חרפו. נדפס בלבד רש"ל ממחק זה נמחק הסג"ה: [ב] שם ואנשי גבול. נמחק מיגא נבול. וכ"כ חול: [ג] שם ופני הדור כפני הכלב. נמחק: [ד] שם וסר מרע משתולל. נדפס בלבד רש"ל מ"ז נמחק הסג"ה:

מוסף רש"י

בית הוועד יהיה לזנות. בית הוועד של חכמים יהיה לבית זונות, שכלו החכמים ומין לומד תורה ויהיה חרב מאין לים ונעלי דמה מתנודדים שם, מפני שחוץ לעיר היו בית מדרשות שלהם (סוטה מט:). **ששת אלפים שנה הוי עלמא.** נגזר על העולם להתקיים, כמנין ימי הבנוי, וכיוון הבריעי שבת וכשבעת אלפים עוה לעולם (ע"ז ט:). **שני אלפים תוהו.** שני אלפים ראשונים נגזר עליו להיות תוהו, כלא תורה. **ושני אלפים תורה.** כלא ימות המשיח (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com